

Słowa, które ranią. Słowa, które leczą

Bibliografia:

- Źródło: Maria Terlikowska, *Ziółko*, [w:] *Polscy poeci dzieciom*, t. 1, Poznań 1999.

Słowa, które ranią. Słowa, które leczą

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., *Las*, licencja: CC BY 3.0.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., *Las*, licencja: CC BY 3.0.

Każdego dnia komunikujemy się z naszym otoczeniem. Przekazujemy i pozyskujemy informacje. Czytamy, opowiadamy, słuchamy... Ze wszystkich stron otaczają nas słowa. Dzięki nim bogacimy naszą wiedzę o świecie, uczymy się. Są też słowa, które służą do wyrażania opinii, oceniania, chwaleń albo krytykowania. Mogą sprawiać wielką radość, ale i przysparzać zmartwień. Słowa to potężne narzędzie.

Polecenie 1

Słowa mają wielką moc. Spośród przedstawionych cytatów wybierz, według ciebie, najciekawszy i zapisz go poniżej lub w zeszycie.

„Dobre słowa są plastrem miodu, słodyczą dla gardła, lekiem dla ciała”.

Pismo Święte, Księga Przysłów 16, 24

„Złe słowo zastąpić umie bombę atomową”.

Jan Sztaudynger

„Słowa to tylko rzędy liter, a jednak wypowiedziane z sensem potrafią koić lub ranić, niczym sztylety”.

Autor anonimowy

„Słowa potrafią uderzać mocniej niż czyjaś pięść”.

Autor anonimowy

Polecenie 2

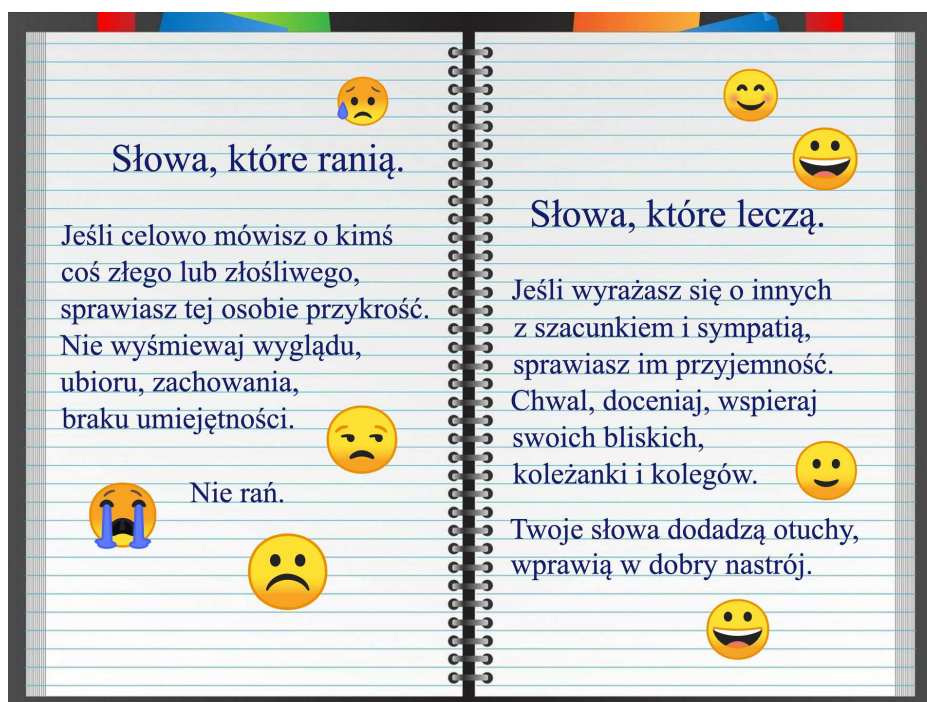
Wyjaśnij, jak rozumiesz wybrany przez siebie cytat. Dlaczego właśnie on zwrócił twoją uwagę?

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij, w jakich sytuacjach słowa:

- ranią niczym sztylet, uderzają mocniej niż pięść,
- są dobre, są plastrem miodu, są lekiem dla ciała.

Podaj przykłady takich sytuacji. Zapisz je poniżej lub w zeszycie.

Słowa, które ranią. Słowa, które leczą

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 2

Uzupełnij tabelę, do wyjaśnień dobierz przymiotniki określające słowa.

Określenie słów	Wyjaśnienie
	poetyckie, wypowiedziane pod wpływem natchnienia
	niemiłe, nieuprzejme
	uroczyste, pełne powagi
	zuchwałe, lekceważące
	kłamliwe, fałszywe
	oschłe, nieczułe, niewyrażające zainteresowania
	ozdobne, pełne przesady
	ostre, złośliwe, śmiałe
	przychylne, życzliwe, wyrażające wspaniałomyślność
	zdecydowane, nieznoszące sprzeciwu
	obelżywe, znieważające, obrażające kogoś
	budzące zaufanie
	odznaczające się prostotą
	sprawiające ból, cierpienie

obłudne

natchnione

kwieciste

cięte

okrutne

szorstkie

aroganckie

łaskawe

stanowcze

obraźliwe

obojętne

podniosłe

wiarygodne

Polecenie 3

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Jak rozumiesz poniższe frazeologizmy? Wyjaśnij ich znaczenie własnymi słowami i zapisz poniżej lub w zeszycie.

- „ważyć słowa”;
- „od słowa do słowa”;
- „święte słowa”;
- „brać słowa do serca”;
- „łapać kogoś za słowa”;
- „liczyć się ze słowami”.

Ćwiczenie 4

Połącz w pary frazeologizmy z odpowiednimi objaśnieniami.

nie powiedzieć ostatniego słowa	stworzyć w przyszłości coś dużego, zadziwiającego
trzymać kogoś za słowo	być zaręczonym
być z kimś po słowie	pilnować, aby ktoś wywiązał się z danej obietnicy
wpaść komuś w słowo	nie dotrzymać obietnicy
złamać słowo	przerwać komuś wypowiedź
mocne słowa	dobitne słowa

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 5

Uzupełnij zdania podanymi poniżej frazeologizmami.

1. Widzieliście najnowszy film z Krystyną Jandą w roli głównej? Mówiłem od dawna, że ta aktorka !
2. ! Lepiej bym tego nie ujęła!
3. Adam mamy i zaczął systematycznie się uczyć.
4. Być może mogłabym Ci uwierzyć, ale już raz .
5. Ania długo , zanim zdecydowała się opowiedzieć wychowawczynie o problemie.
6. okazało się, że obie panie były miłośniczkami kotów.

Święte słowa

Od słowa do słowa

ważyła słowa

wziął sobie do serca słowa

nie powiedziała jeszcze ostatniego słowa

złamałeś dane mi słowo

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 6

Posłuchaj utworu Marii Terlikowskiej pt. „Ziółko” lub go przeczytaj. Jak jego bohaterka jest nazywana przez klasę?

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1Bi46F2i>

Utwór „Ziółko” czyta Elżbieta Golińska

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., tylko do użytku edukacyjnego na zpe.gov.pl.

Nagranie recytacji wiersza pt. „Ziółko”.

” Maria Terlikowska

Ziółko

Wszyscy mówią o mnie: Ziółko.

Ziółko, Ziółko – słyszę w kółko.

Cała klasa mnie przezywa:

Ziółko, Oset i Pokrzywa.

Pytam: – Za co i dlaczego?

Czy zrobiłam coś kolegom?

Czy ja kiedy z kimś zadzieram?

Nie! Ja tylko jestem szczerą!

Mówię zawsze to, co myślę,
szczerą prawdę, jak najściślej.

No, na przykład do Iwony,
że fatalnie jej w zielonym.

Kto zielony sweter bierze
przy okropnej, żółtej cerze?!

Albo mówię raz do Bronka,

że ma piegi i się jąka.
A do Hanki i do Jurka,
że są rudzi jak wiewiórka.
A do Reni, że sepleni...
I co? Wszyscy obrażeni!
Za co? Że ja bez obłudy
do rudego mówię: rudy?
I że powiem do kolegi,
że ma piegi, gdy ma piegi?!
Mogę przysiąc nawet mamie,
że to prawda, że nie kłamię.
Widać prawda w oczy kole,
więc za prawdę cierpię w szkole!

Źródło: Maria Terlikowska, *Ziółko*, [w:] *Polscy poeci dzieciom*, t. 1, Poznań 1999.

Ćwiczenie 7

Wyjaśnij, na czym polegała szczerłość dziewczynki. Przytocz cytaty.

Ćwiczenie 8

Czy, słysząc takie opinie i komentarze Ziółka, jej koledzy i koleżanki mogli poczuć się urażeni? Wyjaśnij, dlaczego.

Ćwiczenie 9

Czy nadane dziewczynce przezwiska trafnie ją określają? Uzasadnij swoje zdanie.

O autorce

Maria Terlikowska

1920 – 1990

Polska pisarka, poetka oraz scenarzystka filmów animowanych. Oprócz wielu utworów literackich, np. „Awantura o lemura”, „Cześć, Balbina”, „Ten z piegami i tamten z nosem”, w twórczości pisarki znajdują się też książki kucharskie dla dzieci: „Kuchnia pełna cudów” i „Kuchnia z niespodzianką”.

Ćwiczenie 10

Przeczytaj uważnie wiersz „Ziółko”. Zaznacz na zielono fragmenty, w których bohaterka mówi o sobie, a na czerwono – w których mówi o innych.

 zielony

 czerwony

Wszyscy mówią o mnie: Ziółko.

Ziółko, Ziółko – słyszę w kółko.

Cała klasa mnie przezywa:

Ziółko, Oset i Pokrzywa.

Pytam: – Za co i dlaczego?

Czy zrobiłam coś kolegom?

Czy ja kiedy z kimś zadzieram?

Nie! Ja tylko jestem szczerą!

Mówię zawsze to, co myślę,

szczerą prawdę, jak najściślej.

No, na przykład do Iwony,

że fatalnie jej w zielonym.

Kto zielony sweter bierze

przy okropnej, żółtej cerze?!

Albo mówię raz do Bronka,

że ma piegi i się jąka.

A do Hanki i do Jurka,

że są rudzi jak wiewiórka.

A do Reni, że sepleni...

I co? Wszyscy obrażeni!

Za co? Że ja bez obłudy

do rudego mówię: rudy?

I że powiem do kolegi,

że ma piegi, gdy ma piegi?!

Mogę przysiąc nawet mamie,

że to prawda, że nie kłamię.

Widać prawda w oczy kole,

więc za prawdę cierpię w szkole.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 11

Zdecyduj, gdzie należy umieścić fragmenty wiersza zaznaczone na czerwono: w kuferku czy w koszu. Uzasadnij swoje zdanie.

Ćwiczenie 12

Jak myślisz, co czują Iwona, Bronek, Hanka, Renia i Jurek, kiedy słyszą „szczerą prawdę”?
Zaznacz wszystkie uczucia, jakie mogą odczuwać.

☐ podziw

☐ smutek

☐ rozbawienie

☐ poczucie niższości

☐ zaciekawienie

☐ upokorzenie

☐ rozżalenie

☐ skrępowanie

☐ zakłopotanie

☐ poczucie krzywdy

☐ poczucie wyższości

☐ spokój

☐ radość

Ćwiczenie 13

Jak powiedzieć, żeby nie zrobić przykrości? Przeczytaj przykłady różnych sytuacji i dopasuj zdania, które nie będą przykre dla koleżanki lub kolegi.

Przykład sytuacji	Zdania
Ania przychodzi do szkoły w kolorowej sukience, w której nie wygląda dobrze.	
Odwiedzasz chorego kolegę w domu. Przynosisz mu sprawdzian, z którego dostał ocenę niedostateczną.	
Kolega dowiaduje się, że kilka osób w klasie śmieje się z jego wady wymowy. Jest mu smutno.	
Cała klasa idzie na urodziny, na które nie zaproszono twojej koleżanki.	

Nie przygotowałeś się do sprawdzianu. Zrobiłeś proste błędy.

Dlaczego się użalas nad sobą? Kiedy coś mówisz, trudno cię zrozumieć.

Wydaje mi się, że kolory tej sukienki nie podkreślają twojej urody. Prześlicznie wyglądałaś w tej niebieskiej.

Nie dziw się, że cię nie zaproszono na urodziny, ty też nie wszystkich zapraszasz.

Wiem, że ci przykro, ale postaraj się być miłą dla innych. Wybierzmy się gdzieś razem.

Brzydko wyglądasz w tej sukience. Nie wiesz, że takie kolory są już niemodne?

Nie przejmuj się, wada wymowy to nie choroba. Szkolny logopeda na pewno ci pomoże.

Nie przejmuj się złą oceną, każdemu się zdarza. Wyzdrowiejesz i na pewno ją poprawisz.

Polecenie 4

Co można poradzić dziewczynce, żeby przestała „cierpieć w szkole za prawdę” i mogła zyskać przyjaciół? Napisz list do Ziółka.

Słowa, które leczą

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 5

Stwórz własną listę słów, które leczą.